

Tárczy Edit Zsuzsanna

A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok

PhD ÉRTEKEZÉS TÉZISEI

MISKOLC

2012

I. A kutatási feladat összefoglalása

1. A témaválasztás indokolása, aktualitása

2005-ben az Európai Parlament és a Tanács kibocsátotta a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló 2005/29/EK irányelvet (továbbiakban: UCP irányelvet).¹ Ez az értekezés a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokat – és a hozzájuk kapcsolódó kérdéseket, problémákat – mutatja be.

A témaválasztás első indoka abban rejlik, hogy a szóban forgó gyakorlatok ilyen összegző kategóriájáról nem beszélhettünk korábban. A témaválasztás első indoka tehát az Unió fogyasztóvédelmi politikában megjelenő új irány volt, melynek szellemében az Unió a fogyasztók fokozott védelmét tűzte ki célul, és ennek érdekében a vonatkozó irányelvek addig megszokott minimum harmonizációs jellegét maximum harmonizációra cserélte.

A második indok az elsőből következik: a kihívás. Mindenképpen kihívást jelent egy szemléletváltás elemzése, megítélése, és természetesen ezek módjának kiválasztása is. Ehhez az indokhoz kapcsolódik a – később említésre kerülő – kutatási terület meghatározása is.

A témaválasztás harmadik indoka pedig a téma aktualitásának kérdéséhez fűződik: a terület folyamatosan változó, fejlődő jellege. 2005 óta számos tanulmány született az irányelvről és a felmerülő problémákról, mivel a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokat több szempontból lehet elemezni, hiszen a vonatkozó irányelvbeli rendelkezések a B2C (vagyis a vállalkozások/kereskedők és fogyasztók közötti) viszonyokra alkalmazandóak, közvetve pedig a B2B (vállalkozás/kereskedő-vállalkozás/kereskedő) viszonyokat is érintik. Vagyis a gyakorlatok a társadalom bármely tagját érinthetik, az ellenük való fellépés nemcsak a fogyasztók védelme miatt szükséges, hanem a jogszerűen eljáró kereskedők tevékenységeinek, érdekeinek védelme miatt is.

Az említettek alapján tehát a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok témája mindenképpen aktuális, a rájuk vonatkozó rendelkezések ismerete pedig hasznos a fogyasztók, és elengedhetetlen a jogszerűen eljárni kívánó kereskedők számára. Ez az értekezés ennek az ismeretnek a megszerzését segíti elő.

¹ A rövidítés a gyakorlatok angol elnevezéséből (= unfair commercial practices) ered.

2. A kutatási terület megjelölése

A kutatási terület meghatározása tehát – ahogy erről már volt szó – a témaválasztás második indokához kapcsolódik, vagyis a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok elemzésében, megítélésében és ezek módjának kiválasztásában rejlő kihíváshoz.

Az alapvető kérdés: milyen szempontból érdemes vizsgálni a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokat (figyelembe véve, hogy az értekezés címe nem tartalmaz semmilyen szűkítést)?

A kérdés felvetésének alapja az, hogy az irányelvet kifejezetten a B2C (vagyis a vállalkozások/kereskedők és fogyasztók közötti) viszonyokra nézve alkották meg. Azonban 2005 előtt a (megtévesztő) gyakorlatok főleg a verseny területéhez tartoztak, bár természetesen kihatottak a fogyasztók magatartásaira/döntéseire is. Vagyis főleg B2B (vállalkozás/kereskedő-vállalkozás/kereskedő) viszonyokban fordultak elő, és a jog is ezt alapul véve szabályozta őket. Az irányelv egyik célja pontosan a két viszony éles megkülönböztetése volt. Az értekezés több pontja utal arra, hogy ez a megkülönböztetés/szétválasztás nem sikerült teljesen. Egyébként ezt az irányelv alkotói sem gondolták teljesen megvalósíthatónak, ezért megengedték a tagállamoknak, hogy a rendelkezéseket alkalmazzák a B2B (vagy akár a C2C, tehát a fogyasztó-fogyasztó közötti) viszonyokra nézve is. *Vagyis az értekezés a továbbiakban haladhatna a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok B2B és a B2C viszonyokbeli együttes elemzése mentén is*, azonban ez a terjedelmi korlátok és a tagállami vonatkozó szabályok alapos ismeretének hiánya miatt nem lehetséges.

Az irányelv kapcsán még meg kell említeni, hogy alkotói a megtévesztő reklámokat is a gyakorlatok közé sorolják, tehát *egy másik lehetséges út a gyakorlatok reklámok szempontjából történő elemzése lehetne*. Azonban ez már feltételezná az értekezésben foglaltak előzetes ismeretét (és így ezeket már nem tartalmazná a tanulmány), ráadásul a hangsúly áttevődne a reklámjog területére.

Mindezeket figyelembe véve, *a választott módszer/a kutatási terület a következő: a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokkal kapcsolatos ismeretek lehető legszélesebb körű bemutatása, fogyasztóvédelmi szempontból*. Ez alapvetően azt jelenti, hogy egyrészt a kereskedőket, versenytársakat érintő kérdések alapos elemzésére nem kerül sor, másrészt, hogy a kritikai megjegyzések főleg a fogyasztók érdekeinek szempontjából születnek meg.

II. Az elvégzett vizsgálatok, az alkalmazott kutatási módszerek

1. Az értekezés céljai, az alkalmazott módszerek

Az értekezés alapvetően kettős céllal íródott (mindkét cél teljesítésének alapja a fogyasztóvédelmi szemlélet alkalmazása):

- az első cél a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok bemutatása: vagyis a gyakorlatok valamennyi aspektusának lehető legszélesebb körű ismertetése. Itt a fogyasztóvédelmi szemlélet kizárólagos alkalmazásától el kell térni, a B2B és a B2C viszonyok kapcsolata miatt,

- a második cél pedig a gyakorlatok megítélése: itt viszont az észrevételek főleg a fogyasztók érdekeinek szempontjából születnek meg.

E kettős célból következően az alkalmazott módszer is megkettőződött.

Az első módszer a leíró-elemző módszer. Ez természetesen az első célból, vagyis a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok bemutatásának szándékából fakad.

A második módszer a jogszabáylelemzés, azzal a megjegyzéssel, hogy egyfajta funkcionális/gyakorlati szempontú elemzéssel keveredik, mivel a rendelkezések megfogalmazásainak vizsgálatánál általában azok lehetséges gyakorlati hatásaira is kitérek az elemzés során.

2. Az értekezés felépítése és a várható eredmények

Tekintettel arra, hogy a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok már a UCP irányelv megalkotása előtt is léteztek, *meg kellett kettőzni a vizsgálat szintjét: nemcsak az Európai Unió jogforrásai között, hanem a tagállamok 2005 előtti jogszabályai között is kellett elődök után kutatni.*

Ez utóbbiakkal kapcsolatos az a probléma, hogy számos rendelkezés felsorolható lenne, melyek esetében nem könnyű átlátható rendszert alkotni. Így az irányelv előzményeire koncentrálnó *első fejezetben* a következő megoldás található:

- először az Unió szint vizsgálata: elsődleges és másodlagos források,

- majd a tagállamok szintje: több csoportba (és táblázatokba) sorolva ezeket, először a tisztességtelen verseny szabályozása szempontjából, majd a tisztességtelen piaci gyakorlatok szempontjából, végül – egy saját csoportosításban – a B2C és a

B2B viszonyok 2005 előtti szabályozása szempontjából. A fejezet további részei az irányelv közvetlen előzményeivel és a javaslatával foglalkoznak.

A *második fejezet* - az irányelv jellemzését követően – (az egység kialakulásának útjában álló akadályokként) azokat a lehetséges problémákat is ismerteti, melyek a hatékony és a fogyasztók érdekeit megfelelően védő tagállami szabályok és szervezetek kialakítását és alkalmazását/működtetését nehezítik.

Az értekezés *harmadik fejezete* a reklámmal foglalkozik, pontosabban azzal, hogy az irányelvbe hogyan építették be a megtévesztő reklámokról szóló 84/450/EGK irányelv B2C jellegű előírásait. E folyamatot követve, ismertetésre kerül a 84/450/EGK irányelv utódjának számító 2006/114/EK irányelv (továbbiakban: MCA irányelv),² illetve az MCA és a UCP irányelv rendelkezéseinek viszonya a reklámok szempontjából, valamint a reklámok helyzete ez utóbbi irányelvben.

Az értekezés *negyedik fejezete* a tagállamok tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokat szabályozó rendelkezéseivel foglalkozik. A szabályok kapcsán meg kell említeni, hogy az értekezésben a tagállami szabályok angol változatainak elemzése szerepel.

Az *ötödik fejezet* a magyar szabályozást és a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok esetén eljáró magyar szerveket mutatja be.

A *hatodik fejezet* a UCP irányelvben található végrehajtási szabályokkal, illetve azok tagállami verzióival foglalkozik először (ez utóbbiak esetében csak példálózó jelleggel), majd az Európai Unió Bírósága döntéseinek, illetve a tagállami eljáró szervek fontosabb döntéseinek bemutatása következik.

A *következő két fejezet* olyan intézményekkel foglalkozik, melyek kapcsolódnak a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokhoz és hatással lesznek azokra:

- a fogyasztói jogokról szóló irányelv megalkotása,
- a class action bevezetése mind Uniós, mind hazai szinten,
- Skócia és Anglia jogi bizottságainak szabályalkotása.

Az értekezés *kilencedik fejezete* a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokkal kapcsolatos főbb tapasztalatokat mutatja be.

Az értekezés *várható eredményei a következők:*

² A rövidítés – akárcsak a UCP irányelv esetében – az irányelv tárgyainak angol elnevezéséből („misleading and comparative advertising”) ered.

- a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok szabályozásának megítélése (előnyök és hátrányok) és a szükséges további lépések (általános jellegű) meghatározása,

- a konkrét szükséges jogszabályi javítások és a megalkotandó szabályok, továbbá a gyakorlati problémák felszámolására szolgáló lépések megfogalmazása.

III. A kutatási eredmények összefoglalása, hasznosítása

1. A kutatási eredmények

Az irányelv több fogalma és kifejezése (pl. „tisztességtelen”) kapcsán már a UCP irányelv implementálása előtt is felmerült, hogy – *mivel maga az irányelv nem határozza meg ezeket és iránymutatást sem ad – a tagállami értelmezések lesznek az eltérő nemzeti gyakorlatok forrásai*. Komoly problémát jelent, hogy *ez beigazolódni látszik, elég csak az átlagfogyasztó egyes (pl. ciprusi, lengyel) értelmezéseire gondolni*.

Azonban az irányelvben rögzítettek kapcsán is megállapítható, hogy *a tagállami jogszabályokban lévő fogalmak és kifejezések nem felelnek meg a UCP irányelvbelieknek*.

. A következő esetek azonosíthatóak:

- a fogalmak eltérnek a UCP irányelvbeliéhez képest,
- egyes fogalmak hiányoznak,
- ugyanarra a fogalomra nézve több definíció létezik egy tagállamon belül,
- előfordul, hogy egy UCP irányelvbeli gyakorlatra nézve egyszerre több rendelkezés alkalmazandó (lásd a piramis-elve épülő eladásösztönző rendszer kapcsán, IX. fejezet 1. alfejezet),

- a nem megfelelő kifejezés használata miatt a rendelkezés tartalma nem megfelelő (pl. az agresszív gyakorlatok meghatározása Hollandiában és Magyarországon, lásd V. fejezet, 2.5. al-fejezet).

Mindezek előidézik a tagállami gyakorlatok közötti különbségeket. Ráadásul a végrehajtásra nézve tartalmaz szabályokat a UCP irányelv, de azok nem jelentenek pontos, azonos (tagállami) jellegű szabályokat biztosító támpontokat. Az egység megteremtése ugyanakkor a végrehajtás/jogalkalmazás esetében is szükséges lenne:

ha a gyakorlatban a különböző tagállami szervek más-más döntést hoznak ugyanazon tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatra nézve, akkor az feleslegessé teszi az eltérést kizáró irányelvi szabályok megalkotását, és a fogyasztók számára is bizonytalan, méltánytalan és – a gyakorlat elbírálási helyén alapuló – diszkriminatív helyzeteket teremtenek.

A felsorolt problémák ellenére úgy vélem, hogy a UCP irányelv megalkotása (és a maximum harmonizációs jelleg alkalmazása) hasznos és szükséges lépés volt az Unió részéről, hiszen az *Európai Unió* alapvetően gazdasági jelleggel/célokkal alakult meg és *elsődleges feladata a belső piac hatékony működésének biztosítása volt. Ennek egyik feltétele, hogy a piac szereplői közötti viszonyokat a jog megfelelően szabályozza.*

Erre nézve pedig a szóban forgó irányelv megfelelő eszköz. A *UCP irányelv maximum harmonizációs jellege számos vita tárgya, én azonban támogatom e jelleg alkalmazását*, mivel abból, hogy a szóban forgó jogforrás nem enged eltérést rendelkezéseitől, több előny is származik a fogyasztók számára.

Először is, a tagállami implementációkat követően (elvileg) jogbiztonságról beszélhetünk, mivel a fogyasztók minden tagállamban azonos szabályok alá tartoznak, melyek *átláthatóbbak* elődeiknél. *Ez egyúttal a kiszámíthatóság megvalósulást is jelenti*, hiszen a fogyasztók (és a kereskedők is) pontosan tudják, hogy milyen rendelkezéseket kell ismerniük, figyelembe venniük (bármely tagállamban is járjanak el), ezeket figyelembe véve alakíthatják gyakorlataikat (pl. megbecsülhetik költségeiket).

A legfontosabb érv a maximum harmonizáció mellett az, hogy alkalmazása – és az általa kialakítandó egységes tagállami szabályrendszerek, valamint a korábban felsorolt előnyök – révén elérhető, hogy a fogyasztók nagyobb bizalommal folytassanak határokon átnyúló jellegű kereskedelmi gyakorlatokat, bízva az UCP irányelvre és az implementáló szabályokra alapozott tudásukban (ami kellő védelemet nyújt neki valamennyi tagállamban). *Ezzel pedig a belső piac hatékonyabb működése is megvalósulhat.*

Végül meg kell említeni, hogy *a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok folyamatosan fejlődő területet jelentenek*, hiszen a UCP irányelvhez kapcsolódóan folyamatosan születnek újabb jogforrások, tervezetek (mint pl. a fogyasztói jogokról szóló irányelv, vagy Skócia és Anglia jogi bizottságainak tervezett szabályai a jogorvoslatokra nézve).

Mindezek alapján a *UCP irányelv megalkotása pozitív lépés volt* (a fogyasztók védelme szempontjából mindenképp). A kérdés az, *hogyan jó-e a szabályozás jelenlegi formája?*

Erre egyértelműen „nem” a válasz, de figyelembe kell venni, hogy a kritikák tárgya általában a maximum harmonizáció, ugyanakkor a 2005 előtt alkalmazandó minimum klauzulát nem lehetett alapul venni a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok szabályozásához, mivel akkor feleslegessé vált volna az irányelv megalkotása, hiszen a tagállami különbségek nemcsak megmaradtak volna, de a számuk még nőtt is volna.

Amennyiben csak általános jelleggel (tehát konkrét tagállamra való lebontás, vagy szükséges, konkrét jogszabályi módosítás meghatározása nélkül) nézzük, akkor *alapvetően a legfontosabb a tagállami szabályok és tapasztalatok folyamatos nyomon követése, értékelése* (e cél elérésének eszköze pl. a Bizottság adatbázisa, de említhető még a tervezett átfogó jelentés is).

Másodsor mindenképpen szükség lenne a tagállami szabályok kijavítására. Ez nemcsak a rendelkezések és fogalmak tartalmi javítását jelenti, hanem a kifejezések, megfogalmazások javítását, pontosítását is.

2. De lege lata és de lege ferenda javaslatok

A UCP irányelv

a) *a maximum harmonizáció egyik követelménye, hogy a tagállamok nem alkalmazhatnak szigorúbb szabályokat, még akkor sem, ha ezzel magasabb szintű fogyasztóvédelem valósulna meg.* Láttuk, hogy *erre lenne megoldás* (lásd IX. fejezet 1. alfejezet), ha egy tagállam kérhetné a Bizottságtól az adott nemzeti fogyasztóvédelmi rendelkezés fenntartását. Mivel azonban a kérés alapjául szolgáló lényeges körülmények között nem szerepel a fogyasztóvédelem, így ez jelenleg nem lehetséges a UCP irányelv kapcsán.

Ezért javaslom a fogyasztóvédelem beiktatását az egységes szerkezetbe foglalt változat 36. cikkébe.

b) amennyiben az Unió a UCP irányelv kapcsán eltávolodna majd a maximum harmonizációtól, mindenképpen hasznos lenne, ha engedélyeznék, hogy a tagállamok az új gyakorlatokat ideiglenesen megtilthassák.

Ez esetben viszont pontosan meg kell határozni majd az ideiglenes tilalom időtartamát (mely nem lehetne túl hosszú, egy évnél semmiképpen sem több), illetve azt is, hogy a tagállami tilalom bevezetése miatt felléphetnek-e pl. a kereskedők érdekeit védő szervezetek - ha igen, milyen fórum előtt, milyen feltételek esetén - annak érdekében, hogy az Unió rendelje el a tilalom megszüntetését.

c) a reklámok kapcsán felmerült (lásd III. fejezet 1.1. al-alféjezet), hogy az irányelv előírásait általános jelleggel is alkalmazni kellene a C2C viszonyokra, vagyis módosítani kellene a hatályát. Ezt semmiképpen sem támogatom, hiszen ekkor a szabályok a fogyasztókat nemcsak egy – feltételezhetően - erősebb féllel szemben, hanem egy egyenrangúval szemben is védenék, ami még nem jelent problémát, de ezt valószínűleg csak a jelenlegi rendelkezések jelentős módosítása, és/vagy szelektív alkalmazása révén lehetne megvalósítani (lásd IX. fejezet, 2. alfejezet). Mindkét lehetőség elkerülendő.

Ehhez hasonlóan az irányelv hatályának kiterjesztése a B2B viszonyokra szintén negatív lépés lenne, hiszen láttuk, hogy a B2B és a B2C viszonyok „keverése” Németország és Ausztria esetében is fogalmi zavarokhoz, és a rendelkezések megfogalmazásához fűződő problémákhoz vezetett (lásd IV. fejezet).

d) javaslom a „tisztegtelen”/”tisztes” kifejezés meghatározását, ezen kívül a megengedő rendelkezések közül annak kapcsán, hogy a tagállamok ízlés és illem okán – a közösségi joggal összhangban – továbbra is betilthatnak egyes kereskedelmi gyakorlatokat (akkor is, ha azok nem korlátozzák a fogyasztó választási szabadságát), az ízlés és illem meghatározását is fontosnak tartom. Előbbire az adott gyakorlat megítélése pontosságának fokozása érdekében, utóbbira pedig az alaptalan tiltások megelőzése érdekében van szükség.

Mindenképpen szükségesnek tartom, hogy – különösen abban az esetben, ha a meghatározásokra nem kerülne sor - a Bizottság iránymutatásokat bocsásson ki az említett kifejezésekre nézve.

e) javaslom, hogy az irányelv esetleges módosítása során az alkotók határozzák meg a kiszolgáltatók kapcsán, hogy pontosan mit kell érteni az alatt, hogy a fogyasztó különösen kiszolgáltató kora, hiszékenysége, szellemi, vagy fizikai fogyatékosága miatt. A meghatározás hiánya miatt a kiszolgáltató fogyasztó ugyanis máris problémaforrássá vált (lásd IX. fejezet 3.1. al-alféjezet).

f) az agresszív gyakorlatok kapcsán – elősegítendő az egységes és egymással harmonizáló tagállami gyakorlatokat – *meg kell határozni a zaklatást, a kényszerítést és fizikai erőszak alkalmazását is.*

g) *a feketelista szubjektív elemeket (pl. cél, szándék) tartalmazó gyakorlatai nem illenek bele a szigorú felelősségi jelleggel bíró listába, hiszen a szubjektív elemek léte/nem léte nem bizonyítható, így pedig a szóban forgó gyakorlatok akár a jogellenesen eljáró kereskedők számára is „mentességet” nyújtanak.*

Ezért javaslom, hogy az irányelv módosítása során ezeket a gyakorlatokat a jogalkotó módosítsa majd oly módon, hogy később - meghatározásuk révén – mellőzzék a szubjektív elemeket.

h) az irányelv csupán lehetőségként veti fel, hogy a tagállamok arra ösztönözzék a kereskedőket és a magatartási kódexek felelőseit, hogy tájékoztassák a fogyasztókat magatartási kódexeikről. Javaslom, hogy *e tájékoztatást is kötelezettségként írják elő az említettek számára.*

i) a végrehajtás a UCP irányelv (egyik) gyengepontja. *Javaslom, hogy az EU szervei bocsássanak ki iránymutatásokat a következőkkel kapcsolatban:*

- milyen jellegű jogorvoslatok alkalmazhatóak a tagállamok részéről: nem kell konkrét meghatározás, de a kategóriák megalkotása szükséges,

- pótolni kell az egyéni jogorvoslat lehetőségének említését is, meghatározva, hogy milyen szerződéses jogorvoslat alkalmazható (mivel a tagállamok e szempontból is eltérnek egymástól),

- a szankciók körét is meg kell határozni (pl. ha büntetőjogi szankciót alkalmaznak a tagállamok, lehet-e és ha igen maximum milyen időtartamú szabadságvesztést alkalmazni), de – akárcsak a jogorvoslatok esetében – itt is csak kategóriák alkotásával (elkerülendő a túlzott mértékű beavatkozás).

Az Fttv.(szabályozás és gyakorlat)

a) javaslom, hogy *a fogyasztó fogalmában a „gazdasági tevékenység” elemet – a UCP irányelv fogalmával való azonosság, és a gazdasági tevékenység jelentésével kapcsolatos kétségek (lásd V. fejezet 1.2. al-alfejezet) megszüntetése érdekében – a jogalkotó cserélje ki az irányelvbeli „kereskedelmi, ipari, kézműipari tevékenységre”. Ezzel összhangban pedig a vállalkozás fogalmának módosítását is el kell végezni.*

b) *a vállalkozás fogalma kapcsán pedig pótolni kell továbbá, hogy idetartozik a vállalkozás nevében, vagy javára eljáró személy is.*

c) *a szabályok értelmében a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmának megsértéséért akkor is az adott vállalkozás felel, ha a kereskedelmi gyakorlatot - szerződés alapján - más személy valósítja meg a vállalkozás érdekében vagy javára.*

Először is javaslom, hogy a „vállalkozás érdekében” helyett a „vállalkozás nevében” szerepeljen (mivel az irányelvben ez utóbbi található, az előbbi pedig nem feltétlenül azonos ezzel).

Másodszor, e szabály miatt még inkább sürgetővé válik az előző pontbeli módosítás, ugyanis a vállalkozás jelenlegi fogalma és e felelősségi szabály miatt jelenleg, aki a vállalkozás nevében, vagy javára jár el, az nem tartozik a vállalkozás fogalma alá (a UCP irányelvben viszont igen), és ráadásul az Ő tevékenységéért más vállalkozás felel, tehát nem vonható felelősségre a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló rendelkezések alapján. Az (irányelvhez képest) enyhébb rendelkezések sértik a maximum harmonizációból fakadó tilalmat, így e szabályt mindenképpen módosítani kell.

d) *a Ptk. fogyasztó-fogalma kapcsán mindenképpen jelezni kell, hogy természetes személyről van szó, és a fogalmat nem kell leszűkíteni a szerződéskötésre.*

e) *az áru fogalmát összhangba kell hozni a UCP irányelvbeli termék fogalmával (pl. pótolni kell, hogy kötelezettség is minősülhet árunak), és a magyar fogalomból törölni kell a termék kategóriájának megjelölését.*

f) *a kereskedelmi gyakorlat fogalma kapcsán javaslom, hogy a „vállalkozás érdekében” helyett itt is – akárcsak a felelősségi szabályoknál - a „vállalkozás nevében” szerepeljen, illetve pótolni kell, hogy megjelenítési mód is minősíthető kereskedelmi gyakorlatnak.*

g) *a vásárlásra felhívás fogalmából törölni kell a díj feltüntetését (annak érdekében, hogy az Fttv. ne támasszon több követelményt az irányelvhez képest).*

h) *a szakmai gondosság (generálklauzulába beépített) fogalmát mindenképpen a UCP irányelvhez kell igazítani, mivel a jogalkotó – a szakismeret és a gondosság kapcsán - szétválasztotta a viszonyítási szempontokat (noha az irányelvben azok mindkét elemre egyaránt vonatkoznak).*

i) *véleményem szerint a reklámokkal kapcsolatos szabály - miszerint nem tekinthető a magatartás torzítására alkalmasnak a reklámban túlzó vagy nem szó szerint értendő kijelentések bevett, a reklám természetéből adódó mértéket meg nem*

haladó alkalmazása – *általános jellegét meg kell szüntetni, és kizárólag a kiszolgáltatók fogyasztók vonatkozásában kell alkalmazni* (összhangban a UCP irányelvvel). Az általános szabállyá emelés ugyanis a maximum harmonizációból fakadó tilalom megsértését jelenti.

j) *a megtévesztő tevékenység alapeseténél lévő taxatív listát a UCP irányelvben található felsoroláshoz kell igazítani, mivel jelenleg több elemet tartalmaz, így ez szigorúbb szabályozást jelent a UCP irányelvhez képest.*

k) *a vásárlásra való felhívás esetén jelentősnek minősülő információk listáját viszont bővíteni kell, mivel jelenleg több irányelvbeli elem hiányzik.*

l) *az agresszív gyakorlatok meghatározásánál a „jelentősen korlátozza vagy alkalmas arra, hogy jelentősen korlátozza a fogyasztónak” elembe a „korlátozást” „rontásra” kell kicserélni. Azonos módosítást kell végrehajtani a UCP irányelv magyar verziójában is. A jelenlegi „korlátozás” kifejezés használata miatt ugyanis az Fttv. alapján szűkebb az agresszív gyakorlatok miatt felelősségre vonható vállalkozások köre, mint a UCP irányelv alapján.*

Ezen kívül pótolni kell a kimaradt fogalmi elemeket (pl. nem szerepel a zaklatás, a kényszerítés és a fizikai erőszak alkalmazása sem). Ez érvényes a nem megengedett befolyásolás fogalmára is, ami az agresszív gyakorlatok meghatározásában található meg (nem szerepel a fizikai erőszak alkalmazása, vagy az azzal való fenyegetés hiánya).

Végül, be kell építeni az Fttv.-be az irányelv zaklatás, kényszerítés, fizikai erőszak és nem megengedett befolyásolás alkalmazásának megállapítására szolgáló rendelkezéseit.

m) *a feketelista konjunktív elemeket tartalmazó gyakorlatai kapcsán véleményem szerint – amennyiben egyes elemek meg nem valósulása miatt ezek nem azonosíthatóak feketelistásként – az eljárást mindenképpen folytatni kell a második tilalmi szint rendelkezései lehetséges alkalmazásának vizsgálatával, mivel a fogyasztók érdekében kétséget kizáróan tisztázni kell egy adott gyakorlat tisztességes/tisztességtelen jellegét.*

Egyéb kérdések

a) a Grtv.-ben törölni kell a már nem létező tilalomra való utalást (lásd V. fejezet 2.6. al-alfejezet).

b) a fogyasztói jogokról szóló irányelv kapcsán nem tartom jó lépésnek, hogy a Javaslatához képest ez a jogforrás már nem tartalmazza sem a feketelistát, sem a szürkelistát. Egy későbbi felülvizsgálat esetére javaslom e két lista beépítését (melléklet formájában) az irányelvbe.

c) a csoportos keresetre vonatkozó javaslat kapcsán:

- a jelentős számú felperesek csoportjának a Pp. szerinti pertársaságként való megjelölését törölni kell, mivel ez a kifejezés ellentmondásokat szül,

- javaslom annak meghatározását, hogy mit kell érteni „jelentős számú természetes vagy jogi személyen”. Ez véleményem szerint megoldható tételes számok (minimum-maximum) megadásával, illetve akár úgy is, hogy a jogalkotó meghatározza az elszenvedett kár mértékének függvényében a sértettek számának minimumát és maximumát, mely határok közé eső sértetti szám „jelentős számúnak” minősülne,³

- annál a rendelkezésnél, hogy „a csoportos keresetindításnak helyt adó jogerős ítélet nyilvánosságra hozatalát követő egy éven belül a jogvitában érdekelt csoport olyan tagja, aki a perben félként nem szerepelt, bejelentheti a bíróságnak, hogy nem kívánja, hogy a jogerős ítélet joghatálya rá kiterjedjen”, az egy évben megállapított határidőt rövidíteni kellene (a felére csökkenteni). Mivel azonban a jogalkotó ezt a szabályt azért alkotta meg, hogy segítsen az adott félnek, ha Ő – sajátos helyzete miatt – önálló jogérvényesítést lát szükségesnek, ezért javaslom egy kivétel megfogalmazását (a már rövidített határidő mellett). Ez lehetőséget biztosítana, hogy a fél kérelmezhesse a bíróságtól a határidő meghosszabbítását, de ekkor bizonyítania kellene azt a tény, vagy körülményt, mely alapján a hosszabbítás engedélyezése indokolt lenne az Ő esetében. A bíróság dönthetne a hosszabbításról (a hosszabbítás tartamát mindenképpen a törvénynek kellene meghatároznia),

- javaslom, hogy „a csoportos keresetindításnak helyt adó jogerős ítélet nyilvánosságra hozatalát követő két éven belül a jogvitában érdekelt csoport olyan tagja, aki a perben félként nem szerepelt kérheti a bíróságtól annak megállapítását,

³ Pl. ha a kár mértéke 100.000 és 500.000 Ft közé esik, akkor jelentős számú személynek minősülne a sértettek azon csoportja, mely tagjainak száma 25 és 70 fő közé esik.

hogy a jogerős ítélet joghatálya rá is kiterjedjen” szabály esetében is rövidüljön a két év, hat hónapra (összhangban a fenti szabállyal),

- mindkét utóbbi szabály kapcsán problémának tartom, hogy a hatállyal kapcsolatos módosításokra a csoportos keresetindításnak helyt adó jogerős ítélet nyilvánosságra hozatalát követően van lehetőség, mivel ilyenkor az érintett tag esetleg már tudhat valamit a kérelem lehetséges megítéléséről, így véleményem szerint célszerűbb volna, ha a módosítás kérelmezésére a keresetindítási kérelem elbírálása előtt lenne lehetőség, kizárva az esetleges visszaéléseket.

3. A kutatási eredmények hasznosítási lehetőségei

A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok – bár az egyetemi tananyag részét képezik – Magyarországon nem tartoznak azok közé a területek közé, melyeket többen is kutatnak. Pedig ennek a számos szempontból megközelíthető témának az egyes elmei/gyakorlatai a mindennapi élet több területén felfedezhetőek.

Ezt, és azt figyelembe véve, hogy az alapul szolgáló UCP irányelv már hét éve (a magyar törvény pedig közel négy éve) megszületett, meglepő, hogy *a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok még nem képezték doktori értekezés tárgyát.* Az értekezésben foglaltak egy része így mindenképpen új ismeretekkel gyarapítja elsősorban a fogyasztóvédelmi jog tudományát és elősegíti annak fejlődését.

Ugyanakkor pedig elemzéseim és főleg azok megközelítési módja (vagyis elsősorban a fogyasztók érdekeinek szem előtt tartása) reményeim szerint több elméleti szakembert is arra ösztönöz majd, hogy foglalkozzon ezzel a területtel, akár az enyémtől eltérő (pl. verseny- vagy reklámjogi) szempontból is.

Bár megfogalmazott javaslataim főleg a szabályozásbeli problémákkal foglalkoznak, de a fő cél az, hogy a kritikus pontok felszámolása révén a gyakorlatban hatékonyan alkalmazható jogszabályok létezzenek jogrendszerünkben, így az értekezés eredményei közvetetten a gyakorlati hatékonyság fejlődését segítik elő, és nemcsak a közvetlenül kapcsolódó jogszabályok, hanem egyéb intézmények (pl. a csoportos kereset) analizálása és megítélése által is.

A javaslatok ugyanakkor a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok Uniós szabályozását is érintik, így a már említett irányelv felülvizsgálata esetén jól hasznosíthatóak.

IV. A dolgozat témakörében készült publikációk jegyzéke

1. Gyógyszerek reklámozási lehetőségei egyes országokban

Miskolci Egyetem Doktoranduszok Fóruma, Állam - és Jogtudományi Kar Szekciókiadvány, Miskolc, 2008. november 13., 163-169. o.

2. Gyógyszerek reklámozási lehetőségei egyes országokban a fogyasztók felé irányuló hirdetések tükrében

Glossa Iuridica – Civilisztika – A Károli Gáspár Református Egyetem által rendezett „Jogász Doktoranduszok Országos Szakmai Találkozója” internetes utókiadványa; I. évf. 2009/1. sz., 75-78. o., ISSN 2061-0556

3. A fogyasztói hitel

Advocat – A Borsod – Abaúj – Zemplén Megyei Ügyvédi Kamara folyóirata, 2009. XII. évfolyam, 1. – 2. sz.; 23-29. o., ISSN 1585-5198

4. A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok szabályozása az Európai Unióban

Európai Tükör – a Külügyminisztérium folyóirata, XIV. évf. 9. sz. / 2009. szeptember; 54-66. o., ISSN 1416-6151

5. A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok négy éve

Miskolci Egyetem Doktoranduszok Fóruma, Állam - és Jogtudományi Kar Szekciókiadvány, Miskolc, 2009. november 5., 153-159. o.

6. Class action – megújulási lehetőség?

Fogyasztóvédelmi Szemle; 2010. (4. évf.) 2. sz. (májusi) 31-36. o., ISSN 1785-4741

7. Eljárásjogi változások a fogyasztói jogvitákban (is) eljáró szerveknél az Fttv. Tükrében

Jogelméleti Szemle; 2010/2. sz.

Elérhető az alábbi címen:

http://jesz.ajk.elte.hu/2010_2.html

<http://jesz.ajk.elte.hu/tarczy42.html> (2010. június 18.), HU ISSN 1588-080X

8. Irányelvjavaslat a fogyasztói jogokról

Jogelméleti Szemle; 2010/3. sz.

Elérhető az alábbi címen:

http://jesz.ajk.elte.hu/2010_3.html

<http://jesz.ajk.elte.hu/tarczy43.html> (2010. szeptember 15.), HU ISSN 1588-080X

9. Az „új” Polgári Törvénykönyv és a tisztességtelen kereskedelem kapcsolata

Advocat – A Borsod – Abaúj – Zemplén Megyei Ügyvédi Kamara folyóirata, 2010. XIII. évfolyam, 1. – 2. sz.; 5-15. o., ISSN 1585-5198

10. A fogyasztók és munkavállalók védelme az Unióban

E - tudomány; 2010/3. sz.; II-1-24. o.

Elérhető az alábbi címen:

http://www.e-tudomany.hu/etudomany/web/uploaded_files/20100302.pdf

(2010. október 13.), Nemzetközi azonosító szám: HU ISSN 1786-6960

11. Class action az Európai Unióban és Magyarországon

Publicationes Universitatis Miskolciensis - Sectio Juridica et Politica; Tomus XXVIII./1.; 2010; 503-521. o., HU ISSN 0866-6032

12. A fogyasztók felé irányuló reklámok szabályai Magyarországon – figyelembe véve az implementálásra váró 2008/48/EK irányelv rendelkezéseit is

Profectus in litteris I., Válogatott előadások a 6. debreceni állam – és jogtudományi doktorandusz – konferenciáról (2009. május 29.); 121-128. o., ISSN 2062-1469

13. A class action lehetőségei a magyar polgári eljárásjogban

Profectus in litteris II., Előadások a 7. debreceni állam – és jogtudományi doktorandusz – konferencián (2010. május 21.); 319-327. o., ISSN 2062-1469

14. Egyes versenyselekmények az Amerikai Egyesült Államokban és az Európai Unióban – különös tekintettel a tying - ra

Jogelméleti Szemle; 2010/4. sz.

Elérhető az alábbi címeken:

http://jesz.ajk.elte.hu/2010_4.html

<http://jesz.ajk.elte.hu/tarczy44.html> (2010. december 15.), HU ISSN 1588-080X

15. Tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok a magyar gyakorlatban

E – tudomány; 2011/1. sz.; II-1-28. o.

Elérhető az alábbi címen:

[http://www.e-](http://www.e-tudomany.hu/etudomany/web/uploaded_files/Trczy_Edit_Zsuzsanna__Tisztessgetlen_kereskedelmi_gyakorlatok_a_magyar_gyakorlatban.pdf)

[tudomany.hu/etudomany/web/uploaded_files/Trczy_Edit_Zsuzsanna__Tisztessgetlen_kereskedelmi_gyakorlatok_a_magyar_gyakorlatban.pdf](http://www.e-tudomany.hu/etudomany/web/uploaded_files/Trczy_Edit_Zsuzsanna__Tisztessgetlen_kereskedelmi_gyakorlatok_a_magyar_gyakorlatban.pdf)

(2011. március 9.)

Nemzetközi azonosító szám: HU ISSN 1786-6960

16. A UCP irányelv implementálása Máltán

De iurisprudentia et iure publico – Jog- és politikatudományi folyóirat;

V. évf. 2011/1. sz.; 156-162. o.

Elérhető az alábbi címeken:

http://www.dieip.hu/2011_1_11.pdf

http://www.dieip.hu/2011_5_1_szam.pdf (2011. március 9.)

Kiadó: Szegedi Tudományegyetem, Állam – és Jogtudományi Kar, Politológiai Tanszék; HU ISSN: 1789-0446

17. A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok szabályozása Máltán, Olaszországban és Bulgáriában – nemzeti sajátosságok

Jogelméleti Szemle; 2011/1. sz.

Elérhető az alábbi címeken:

http://jesz.ajk.elte.hu/2011_1.html

<http://jesz.ajk.elte.hu/tarczy45.html> (2011. április 13.), HU ISSN 1588-080X

18. „Tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok” a pénzügyi szolgáltatások szektorában

Széchenyi István Egyetem Állam – és Jogtudományi Doktori Iskola „Az állam és jog alapvető értékei” című konferencia tanulmánykötete (Győr, 2010)

I. kötet, 291-302. o.

Kiadja: a Széchenyi István Egyetem Állam - és Jogtudományi Doktori Iskola

ISBN 978-963-7175-60-2 Ö (A kötet közös száma)

ISBN 978-963-7175-61-9 (I. kötet)

ISBN 978-963-7175-62-6 (II. kötet)

19. Tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok az Európai Unió egyes tagállamaiban

Debreceni Jogi Műhely; VIII. évfolyam 3. sz. (2011. július 1.)

Elérhető az alábbi címeken:

http://www.debrecenijogimuhely.hu/archivum/3_2011/

http://www.debrecenijogimuhely.hu/archivum/3_2011/tisztessgetlen_kereskedelmi_gyakorlatok/ (2011. október 1.), HU ISSN 1786–5158

20. Tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok az EU kelet – közép – európai tagállamaiban

E – tudomány; 2011/2. sz.; IV-1-31. o.

Elérhető az alábbi címen:

http://www.etudomany.hu/etudomany/web/uploaded_files/dr_Trczy_Edit_Zsuzsanna_Tisztessgtelen_kereskedelmi_gyakorlatok_az_EU_keletkzeurpai_tagllamaiban.pdf
(2011. július 7.), Nemzetközi azonosító szám: HU ISSN 1786-6960

21. Tisztessgtelen kereskedelmi gyakorlatok az NFH, a GVH és a PSZÁF gyakorlatában

Glossa Iuridica – Civilisztika – A Károli Gáspár Református Egyetem által rendezett „Jogász Doktoranduszok Országos Szakmai Találkozója” internetes utókiadványa; II. évf. 2011/1. sz., 112-117. o., ISSN 2061-0556

22. A UCP irányelv átültetése a tagállami jogrendszerekbe – módosítások révén implementáló államok

Jogelméleti Szemle; 2011/3. sz.

Elérhető az alábbi címeken:

http://jesz.ajk.elte.hu/2011_3.html

<http://jesz.ajk.elte.hu/tarczy47.html> (2011. szeptember 15.), HU ISSN 1588-080X

23. Skócia és Anglia – reform a tisztessgtelen kereskedelmi gyakorlatok terén

Debreceni Jogi Műhely; VIII. évfolyam 4. sz. (2011. október 1.)

Elérhető az alábbi címeken:

http://www.debrecenijogimuhely.hu/archivum/4_2011/

http://www.debrecenijogimuhely.hu/archivum/4_2011/skocia_es_anglia_reform_a_tisztessgtelen_kereskedelmi_gyakorlatok_teren/ (2012. január 2.)

HU ISSN 1786–5158

24. A UCP irányelv átültetése a tagállami jogrendszerekbe – önálló jogszabályok alkotása révén implementáló tagállamok

Jura; 2011. (17. évf.) 2. sz., 241-248. o., HU-ISSN 1218-00793

25. Reklám és fogyasztóvédelem az EU dél-európai tagállamaiban – a tisztessgtelen kereskedelmi gyakorlatok tükrében

Infokommunikáció és jog; VIII. évf. 4. sz. (45. sz.; szeptember) 2011., 131-135. o.

ISSN: 1786-0776

26. Tisztessgtelen kereskedelmi gyakorlatok Spanyolországban, Lettországban és Finnországban – szabályozás

E – tudomány; 2011/4. sz.; III-1-9. o.

Elérhető az alábbi címen:

http://www.etudomany.hu/etudomany/web/uploaded_files/Trczy_Edit_Zsuzsanna_Tisztessgtelen_kereskedelmi_gyakorlatok_Spanyolorszgban_Lettorszgban_s_Finnorszgban_szabl_yozs.pdf

(2011. december 16.), Nemzetközi azonosító szám: HU ISSN 1786-6960

27. Tisztessgtelen kereskedelmi gyakorlatok – végrehajtás és gyakorlat az Európai Unióban

Debreceni Jogi Műhely; IX. évfolyam 1. sz. (2012. január 2.)

Elérhető az alábbi címen:

http://www.debrecenijogimuhely.hu/archivum/1_2012/tisztessgtelen_kereskedelmi_gyakorlatok_vegrehajtas_es_gyakorlat/ (2012. április 2.)

HU ISSN 1786–5158

28. A UCP irányelv története

De iurisprudencia et iure publico – Jog- és politikatudományi folyóirat;

V. évf. 2011/4. sz.; 159-174. o.

Elérhető az alábbi címeken:

http://www.dieip.com/2011_5_4_szam.pdf

http://www.dieip.com/2011_4_07.pdf (2012. január 31.)

Kiadó: Szegedi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Politológiai Tanszék; HU ISSN: 1789-0446

29. Eljáró szervek tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok esetén

Advocat – A Borsod – Abaúj – Zemplén Megyei Ügyvédi Kamara folyóirata, 2011. XIV. évfolyam, 1-4. sz.; 13-22. o.; ISSN 1585-5198

30. A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok finn szabályozásának kritikája

Miskolci Egyetem Doktoranduszok Fóruma, Állam- és Jogtudományi Kar Szekciókiadvány, Miskolc, 2011. november 8., 169-175. o.

31. Irányelv a fogyasztók jogairól (a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok vonatkozásában)

Debreceni Jogi Műhely; IX. évfolyam 2. sz. (2012. április 1.)

Elérhető az alábbi címeken:

http://www.debrecenijogimuhely.hu/aktualis_szam/2_2012/

http://www.debrecenijogimuhely.hu/aktualis_szam/2_2012/iranyelv_a_fogyasztok_jogairol/ (2012. április 2.), HU ISSN 1786–5158

32. A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokkal kapcsolatos tapasztalatok

Jogelméleti Szemle; 2012/1. sz.; 44-55. o.

Elérhető az alábbi címeken:

http://jesz.ajk.elte.hu/2012_1.pdf

<http://jesz.ajk.elte.hu/tarczy49.pdf> (2012. április 15.), HU ISSN 1588-080X

33. Class Action in the United States of America and Group Action in Hungary – Comparison /Class Action az Amerikai Egyesült Államokban és Csoportos Kereset Magyarországon – Összehasonlítás/

7th International Conference of PhD students /PhD hallgatók VII. Nemzetközi Konferenciája/ – Jog /Law/ (CD)

University of Miskolc, Hungary 08 – 12 August, 2010

Published by /kiadó/: University of Miskolc, Innovation and Technology Transfer Centre /a Miskolci Egyetem Innovációs és Technológiai Transzfer Centruma/

53-59. o., ISBN 978-963-661-935-0 Ö, ISBN 978-963-661-942-8

34. Decisions in connection with the unfair commercial practices in the practice of the National Consumer Protection Authority /A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokkal kapcsolatos döntések a Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság gyakorlatában/

Miskolci Egyetem Doktoranduszok Fóruma, Állam- és Jogtudományi Kar Szekciókiadvány, Miskolc, 2010. november 10., 175-181. o.

35. Unfair Commercial Practices in Italy /Tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok Olaszországban/

XXV. microCAD International Scientific Conference /XXV. microCAD Nemzetközi Tudományos Konferencia/ – Jog /Legal Science/

University of Miskolc, Hungary 31 March – 1 April, 2011

Published by /kiadó/: University of Miskolc, Innovation and Technology Transfer Centre /a Miskolci Egyetem Innovációs és Technológiai Transzfer Centruma/

21-27. o., ISBN 978-963-661-968-8

36. Unfair commercial practices in the South Member States of the European Union /Tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok az Európai Unió déli tagállamaiban/

VI. Kheops Tudományos Konferencia (Mór, 2011. május 18.) – Előadaskötet (CD)

103-114. o., ISBN 978-963-87553-8-4

37. Unfair Commercial Practices in Cyprus /Tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok Cipruson/

Spring Wind (Tavaszi Szél) 2011 – Konferenciakötet (Pécs 2011), 407-413. o.

Felelős kiadó: Doktoranduszok Országos Szövetsége, ISBN 978-615-5001-33-8

38. *Unfair commercial practices in the Eastern and Central European Member States of the EU* /Tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok az EU kelet – közép – európai tagállamaiban/

De iurisprudentia et iure publico – Jog- és politikatudományi folyóirat;

V. évf. 2011/3. sz.; 212-239. o.

Elérhető az alábbi címeken:

http://www.dieip.hu/2011_5_3_szam.pdf

http://www.dieip.hu/2011_3_14.pdf (2011. augusztus 28.)

Kiadó: Szegedi Tudományegyetem, Állam – és Jogtudományi Kar, Politológiai Tanszék; HU ISSN: 1789-0446

39. *Advertisement and consumer protection in the Southern European Member States of the EU* /Reklám és fogyasztóvédelem az EU dél – európai tagállamaiban/

Jogász Doktoranduszok I. Pécsi Találkozója – Tanulmánykötet (CD), 289-298. o.

Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Doktori Iskolája

Elérhető az alábbi címen:

http://www.law.pte.hu/files/tiny_mce/File/Hirek/20111017/tanulmanykotet.pdf

(2011. október 21.), ISBN 978-963-642-405-3

40. *Unfair Commercial Practices in Some Member States of the EU* /Tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok az EU egyes tagállamaiban/

Publicationes Universitatis Miskolciensis - Sectio Juridica et Politica; Tomus XXIX./2.; 2011; 623-642. o., HU ISSN 0866-6032

41. *Rules on the Unfair Commercial Practices in Germany and Austria* /A Tisztességtelen Kereskedelmi Gyakorlatok szabályozása Németországban és Ausztriában/

XXVI. microCAD International Scientific Conference /XXVI. microCAD Nemzetközi Tudományos Konferencia/ – Jog /Legal Science/

University of Miskolc, Hungary 29-30 March 2012

Published by /kiadó/: University of Miskolc, Innovation and Technology Transfer Centre /a Miskolci Egyetem Innovációs és Technológiai Transzfer Centruma/

1-4. o. (CD), ISBN 978-963-661-773-8